

Zgodovina šole

Prvi začetek tekstilnega šolstva v Mariboru pomeni ustanovitev Industrijske tekstilne šole leta 1947. Industrijska tekstilna šola je bila ustanovljena po navodilih »Saveza tekstilne industrije in svilarstva v Beogradu«. Stanetu Žagarju, takratnemu direktorju Mariborske tekstilne tovarne, so učni načrt in načrt vpisa poslali kar iz Beograda. Pogoj za vpis je bil uspešno zaključen 4. razred osnovne šole, lahko tudi nekaj razredov nižje gimnazije ali kak razred obrtne šole. 15. oktobra 1947 se je v šolo vpisalo 109 učencev iz vseh republik takratne Jugoslavije. Ob ustanovitvi je bil stalno zaposlen samo ravnatelj, vsi ostali učitelji so bili zaposleni honorarno. Šola je dve leti delovala v sklopu Mariborske tekstilne tovarne, v šolskem letu 1949/50 pa je postala samostojna vzgojno-izobraževalna ustanova. Prvi direktor industrijske tekstilne šole od leta 1947 do maja 1948 je postal Simon Petrovič, za njim je šolske zadeve vodil tovarniški pravnik Franjo Toš. Julija 1948 je za kratek čas ravnateljaval Pavel Bader, od oktobra 1948 do leta 1953 pa je vodstvo šole prevzel pedagog Janko Žurman.

Večina učencev je bila iz drugih jugoslovanskih republik, zato so stanovali v internatu. Mariborska tekstilna tovarna je v ta namen obnovila tri nekdanje gostilne in nekaj sob v stanovanjski zgradbi v Ulici kneza Koclja. Čez nekaj časa so za potrebe internata postavili tri lesene barake, kasneje pa so internat naselili v tovarniško zgradbo v Melju.

V prvem šolskem letu so se izobraževali štiri oddelki po kar obsežnem predmetniku. Ta je obsegal slovenski jezik, srbsko-hrvaški jezik, zemljepis, zgodovino, fiziko, kemijo, matematiko, fizkulturo, enciklopedijo tekstilstva in tekstilne surovine. Pozneje so bili dodani še strokovni predmeti: elektrotehnika, strojni elementi, strokovno risanje, tehnologija predenja, vezave, dekompozicija, tehnologija tkanja, beljenje, apretiranje, tehnologija barvanja, organizacija dela, planiranje, tehnična mehanika in strojeslovje.

Šola je bila uradno ukinjena v šolskem Letu 1951/52, z delom je končala junija 1953, ko so jo zapustili še zadnji učenci. Znani učitelji iz obdobja Industrijske tekstilne šole so bili: Lado Rozin, Branko Menonij (predilski odsek), Heribert Samuda, Anton Grosman (tkalski odsek), Pavel Bader, Ivan Valič (oplemenitilni odsek).

Zanimivi so dokumenti o kulturnem delovanju na Industrijski tekstilni šoli. Leta 1951 je šolsko dramsko skupino, ki je štela 15 članov, vodil Janez Karlin, spiritus agens povojne mariborske amaterske kulture. 22. decembra 1951 je skupina pod njegovim mentorstvom v dvorani v Melju uprizorila Molierove Scapinove zvijače. Uprizoritev je doživela kar 9 ponovitev. Leta 1953 so uprizorili kar dve predstavi: Lipahov Glavni dobitek in Sneguljčico Pavla Golie. Na tekmovanju učencev strokovnih šol je tega leta dramska skupina dosegla 1. mesto; v solo recitaciji je 1. mesto dosegel Danilo Bendedičič, pozneje znan dramski igralec. Priznanje je dobil tudi pevski zbor.

Ponovna ustanovitev tekstilne šole

Leta 1958 je izobraževanje teskilcev ponovno zaživelo s polno paro. Društvo inženirjev in tehnikov v Mariboru je oblikovalo komisijo za ustanovitev nove tekstilne šole in 8. julija 1958 je bila ustanovitev tudi uradno potrjena. Ustanoviteljica šole je bila Mariborska tekstilna tovarna, druge tovarne so bile soustanoviteljice. Junija 1958 je bil objavljen razpis za vpis, potekali so tudi sprejemni izpiti. V tri oddelke, dva tkalska in en predilski, je bilo sprejetih 72 učencev iz štirih mariborskih tekstilnih tovarn: Mariborske tekstilne tovarne, Tovarne svile, Predilnice in tkalnice in Tovarne vigogne in volnenih izdelkov. Čeprav še ni bila registrirana, je šola z delom pričela 15. avgusta 1958, najprej je potekal le praktični pouk. Uradno se je šola imenovala Industrijska tekstilna šola. Pogoji za vpis je bil končan osmi razred osnovne šole, vendar so sprejemali tudi učence, ki so končali sedmi razred.

Industrijska tekstilna šola je izobraževala diplomirane tekstilne tehnike predilske, tkalske, tekstilnokemijske, pletilske in konfekcijske stroke ter poklicne delavce. Slednji so se šolali dve leti ali tri leta za poklice škrobilec tekstila, tkalec, predilec, apreter, belilec, barvar, tiskar in

vzorčni tiskar. Učenci so tako postali kvalificirani tekstilci, strojniki tovarniških naprav, tkalci, predilci in dovršilci.

Šola se je že od samega začetka ubadala z nerešenimi vprašanji financiranja, vzdrževala se je le iz dotacij tekstilnih podjetij. Okrajni ljudski odbor je prispeval samo osnovna sredstva. Izvršni svet Ljudske republike Slovenije je leta 1959 izdal odločbo o ustanovitvi Industrijske tekstilne šole, v Mariboru pa šola na ustreznih mestih ni bila niti registrirana.

Prvi ravnatelj Industrijske tekstilne šole je bil Edvard Sitar, diplomirani tekstilni tehnik, najprej zaposlen v Mariborski tekstilni tovarni. Šolo je vodil od leta 1958 do leta 1968.

Tehniška tekstilna šola

Junija 1960 se je Industrijska tekstilna šola preimenovala v Tehniško tekstilno šolo. Sklep o ustanovitvi Tehniške tekstilne šole je bil sprejet na delavskem svetu Mariborske tekstilne tovarne, ustanovitelji šole so bili zastopniki mariborskih tekstilnih tovarn, financiranje pa je potekalo iz dotacij ustanoviteljev in soustanoviteljev: Mariborske tekstilne tovarne, Tovarne volnenih in vigogne izdelkov Majšperk, Metke Senožiče, Svile, Okrajnega ljudskega odbora in izkupička od prodaje lastnih tekstilnih izdelkov. Istočasno je bila izvedena tudi reforma šolanja. Uvedeno je bilo dvostopenjsko šolanje na poklicni in tehniški stopnji.

Komaj je šola pričela z delom, že se je morala boriti za svoj obstoj. Mnogi so trdili, da je za potrebe Slovenije tekstilna šola v Kranju dovolj, v Mariboru naj ostane le poklicna. Večina učiteljev je bila zaposlena samo honorarno, težave so bile predvsem z učitelji za splošnoizobraževalne predmete.

Leta 1964 je šolska delovna skupnost sprejela sklep o ukinitvi dvostopenjskega izobraževanja, želeli so postati 'čista' tehniška šola, ki bi imela še šolo za odrasle, vendar sklep ni bil uresničen. Leta 1967 so še vedno potekale polemike, ali naj šola ostane enotna in dvostopenjska ali naj se reorganizira v tekstilni šolski center s poklicno in tehniško stopnjo. Nekateri so želeli, da bi odprli še konfekcijski oddelek.

Zanimiv podatek iz tega obdobja je, da so se leta 1963 odprle možnosti za fakultetno izobraževanje tekstilcev tudi doma. Vse do takrat so se višji tekstilni kadri, inženirji in diplomirani inženirji, izobraževali v tujini, tega leta pa so na Višji tehniški šoli odprli tudi tekstilni oddelek.

Tehniška tekstilna šola je med letoma 1966 in 1972 doživljala zelo burno obdobje. Vrstile so se zahteve po ukinitvi, vedno bolj pereča so postajala finančna vprašanja, šolski kolektiv je razmišljal celo o združitvi s kemijsko šolo v Rušah. Odklanjali so predlog, da bi postali samo enota kranjske državne tekstilne šole, bolj verjetno se je zdelo razmišljanje o združitvi s Tehniško šolo za elektro in strojno stroko. Pojavil se je tudi predlog o ustanovitvi tekstilnega šolskega centra, v katerega bi se vključil oblačilni šolski center. Po vseh živahnih razpravah in tehtanjih je bil na koncu sprejet sklep, da se Tehniška tekstilna šola kot poseben odsek priključi Tehniški elektro in strojni šoli Maribor.

Pouk je potekal tako, da so imeli učenci tri dni v tednu teoretični pouk, tri dni pa so opravljali prakso v podjetjih. V šolskem letu 1961/62 so zaradi neprimernih šolskih prostorov celo skrajšali učne ure, pojavljali pa so se tudi problemi z izvajanjem šolske prakse zaradi pomanjkanja opreme. Ni bilo ne šolskih delavnic ne laboratorijev. Vsa leta je naraščalo število vpisanih deklet, v glavnem so se vpisovali učenci z dobrim ali zadostnim uspehom. Šola je zaradi premajhnega števila učencev, ki so izpolnjevali pogoje, velikokrat morala ponoviti razpis. Zaradi slabega vpisa so odhajali tudi učitelji, položaj šole je postajal bolj in bolj negotov. V tem obdobju so se izgubile nekatere uradne knjige in tudi nekateri zapisniki.

Leta 1964 se je Tehniška tekstilna šola preselila v Center strokovnih šol v Smetanovo ulico 18. V dvanajstih letih obstoja je imela Tehniška tekstilna šola skupaj 79 oddelkov, največ v šolskem letu 1961/62 - 10 oddelkov - zadnjem šolskem letu 1971/72 so se učenci izobraževali samo v dveh oddelkih, to sta bila tretji in četrti letnik tkalcev. Med vsemi oddelki je bilo največ oddelkov tkalskih, sledi so predilski in oplemenitilski razredi. Od leta 1963 do leta 1967 je izhajalo glasilo Glas mladih tekstilcev, urednik je bil Miloš Samuda.

Leta 1969 je 70% finančnih sredstev za šolo prihajalo z Republiške izobraževalne skupnosti, 30 % sredstev pa iz podjetij. V šolskem letu 1971/72 so bili redno zaposleni ravnatelj, tajnik in le en predavatelj. Leta 1968 se je ravnatelj Edvard Sitar upokojil, s podaljšanim mandatom do 1. septembra 1969 je vršilec dolžnosti ravnatelja postal tekstilni tehnik Ivan Mlakar. V šolskem letu 1969/70 je ravnateljstvo prevzela diplomirana inženirka Inge Lobnik, ki je šolo vodila do konca šolskega leta 1971/72.

Tehniška tekstilna šola je za tekstilno industrijo pomenila veliko finančno breme, zato so se tovarne želele znebiti sofinanciranja. Uradno je bila Tehniška tekstilna šola ukinjena 18. julija 1972.

Še nekaj o organiziranosti šole pred ukinitvijo - v statutu šole je bilo 8. maja 1971 zapisano, da ima ustanova šest odsekov:

1. odsek za predilsko stroko,
2. odsek za tkalsko stroko,
3. odsek za kemotekstilno stroko,
4. odsek za konfekcijsko stroko,
5. odsek za pletilsko stroko,
6. odsek tehnične šole za odrasle.

Tekstilni odsek v okviru Tehniške elektro in strojne šole

Sklepna likvidacija Tehniške tekstilne šole je bila potrjena 27. marca 1973, iz registra zavodov je bila šola izpisana 13. aprila 1973. Imetje so prenesli na Tehniško šolo za elektrotehniško in strojno stroko v Mariboru, prav tako je pod okrilje te šole prešel še edini preostali 4. razred tkalcev v šolskem letu 1972/73.

S priključitvijo tekstilcev se je oblikovala razširjena tehniška šola s tremi odseki: Tehniška elektro, strojna in tekstilna šola. Tekstilni odsek v sklopu Tehniške elektro, strojne in tekstilne šole je izobraževal za poklice tkalec, konfektor in kemik (oplemenitilec in predilec).

Leta 1978 se je tekstilni odsek znotraj šole znašel pod hudim političnim pritiskom; moral bi se reorganizirati in pripraviti na združitev s sorodnimi poklicnimi šolami v nove šole usmerjenega izobraževanja. Leta 1979 so delavci Tehniške elektro, strojne in tekstilne šole ustanovili tri temeljne izobraževalne organizacije:

1. TOZD za strojništvo,
2. TOZD za elektro stroko,
3. TOZD za tekstilno stroko.

Razdružitev na TOZD-e je bila zgolj formalna, postala je osnova za poznejšo razdelitev sredstev in osamosvojitve posameznih TOZD-ov. Ravnateljica Tehniške elektro, strojne in tekstilne šole je bila do leta 1981 diplomirana inženirka Dora Jelenko.

Na tekstilnem odseku se je v devetih šolskih letih šolalo skupaj 2018 učencev, od tega 595 fantov in 1423 deklet. V šolskem letu 1980/81, tik pred razdružitvijo, je imel odsek 14 oddelkov oz. 300 učencev; predstojnik tekstilnega odseka je bil diplomirani inženir Ivan Franke.

Poučevalo je 16 rednih učiteljev, občasno so poučevali še učitelji iz drugih enot šole ter strokovnjaki iz tekstilnih podjetij.

Leta 1981 se je TOZD za tekstilno stroko izločil iz Tehniške elektro, strojne in tekstilne šole in se pridružil Šolskemu centru za oblačilno in frizersko stroko, nastala je Srednja tekstilna šola. Šola se je najprej imenovala Tekstilna in frizerska srednja šola Maribor, 12. avgusta 1983 je bila šola po sklepu Gospodarskega sodišča preimenovana v Srednjo tekstilno šolo.

Šolsko leto 1995/96 je zaznamovala končna razrešitev prostorskega problema. 4. oktobra 1995 se je tekstilni del šole preselil v prostore obnovljene bivše vojašnice Slave Klavore v Parku mladih 8, kjer je dobil stalne prostore tudi frizerski del.

Po vsej burni in razvejani zgodovini tekstilcev in frizerjev so se torej vsaj malo "vremena zjasnila" tudi nam. Samo upamo lahko, da bodo "zvezde milejše sijale" tudi našim dijakom na njihovi trdi življenjski poti uveljavljanja v svoji stroki.

(Iz zbornika Pisana tkanina življenja, Srednja tekstilna šola, Maribor 1998.)

Zbral in zapisal Albin Regvat.